

Отже, пошук зв'язків із закордонними установами сприяв у середині 1990-х рр. плідній співпраці низки університетів та інститутів Донеччини та покращенню у наданні освітніх послуг для студентів, що згодом привело до інтеграції світового досвіду, надавало можливості бути активними учасниками освітнього процесу тощо. Головним напрямом міжнародної діяльності був європейський.

Джерела та література

1. Виктор Г. Будет ли в Мариуполе консульство Греции? *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 153. С. 2.
2. Городовенко В. В Греции все есть. Кроме такого Гуманитарного института. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 51. С. 1.
3. Городовенко В. Обещают нам помочь древние Афины. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 184. С. 2.
4. Зельдина Э. «Дерево Европы» дает интеллектуальные всходы в Донецке. *Ежедневная газета Акцент*. 1994. № 179. С. 2.
5. Зельдина Э. Семинар в Донецке – как зеркало национальной приязни. *Ежедневная газета Акцент*. 1995. № 70. С. 3.
6. Коваленко Е. Вуз, где готовят инженеров высшей пробы. *Ежедневная газета Акцент*. 1995. № 90. С. 8.
7. Кравчук І. М. Розвиток вищої освіти в Донбасі у ХХ ст.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Донецьк, 2008. 18 с.
8. Стяжкіна О. В. Культурні процеси в Донбасі в 1960-ті – на початку 90-х рр.: автореф. дис. ... канд. іст. наук: 07.00.01. Донецьк, 1996. 18 с.
9. Хмелик В. Освітні процеси на Донеччині у першій половині 1990-х рр.. *Вісник студентського наукового товариства Горлівського інституту іноземних мов: зб. наук. праць*. Дніпро: Вид-во ГІМ ДВНЗ ДДПУ, 2025. Вип. 14. С. 174–176. URL: https://edu.forlan.org.ua/doc/nauk/%D0%92%D0%86%D0%A1%D0%9D%D0%98%D0%9A_14_2025_.pdf

Салагуб Людмила

Маріупольський державний університет (м. Київ)

ІСТОРІЯ ТА ЛІТЕРАТУРА: ПОЄДНАННЯ ДИСКУРСІВ ПРОТИ ДОГМАТИЧНОГО НАВЧАННЯ

Ключові слова: історико-літературний лейтмотив, Роберт Ділс, Колін Мак-Каллоу, «Ті, що співають у терні», трафарети, Classroomscreen.

Key words: the historical and literary leitmotif, Robert Dilts, Colleen McCullough, The Thorn Birds, stencils, Classroomscreen.

Час – складний: для всіх і кожного... У всьому... У кожній сфері життя-буття...

І мимоволі – вагаються хвилини.

І мимоволі – живеш, немов у вирі.

*Подякуй Богу, що на світі є Людина, якій присвятиш усе нове,
у якості методологині (...).*

*Нехай далеко, але є та буде жити. Нехай же
серце б'ється в неї радісно-несамовито.*

Хто не відчував холоду – не цінуватиме тепла.

Внутрішні хвилювання – серця, душі та голови переживання.

*Якщо хтось скаже: «Не допусти!». А я: «Нікому не мсти,
а серцем – вір, сподівайся й прости».*

Внутрішня рефлексія – запорука неспесива.

*Працюй над собою вперто, щоб із серцем усе
було відверто. Історія, психологія,*

сучасна епістемологія... – живи,

як людина, не дай нікому, щоб ти згинув.

Авторка – Людмила Салагуб (LS)

Поєднання історичного контексту з літературним за правом є одним із найбільш захоплюючих у процесі вивчення певної теми. Адже те, що відбувалося крізь віки, – екстраполювалося на літературу.

Питанням, пов'язаним із інтеграцією окремих аспектів історичних і літературознавчих студій присвячено багато розвідок знаних науковців. Із-поміж них: А. Мякікалі (досліджено зміни у викладанні літератури в старшій школі Фінляндії та здійснено аналіз того, які саме теоретичні підходи (зокрема й історичні контексти) є в основі цього навчання) [3]; О. Василюк (репрезентовано особливості в контексті проведення бінарних уроків, а саме: української літератури та історії України) [4]; О. Гордієнко (сфокусовано увагу на проблемі вивчення українського мистецтва слова в історичному аспекті у взаємозв'язках із зарубіжною літературою) [5] тощо.

Для посилення тематичного контексту розвідки (через призму інтеграції історії та літератури) проаналізовані сюжетні перипетії, розміщені в романі-бестселері К. Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні» [2]. Практики Р. Ділтса, знаного фахівця з нейролінгвістичного програмування, використано задля репрезентації авторської ідеї щодо нових мотиваційних підходів до навчання [1].

Проте важливим є не тільки сам факт інтеграції, але й насамперед – продукування засобів і способів її репрезентації завдяки творчим підходам і практикам, що й зумовило проблематику наукових розумувань у цій розвідці.

Дуже часто ми стикаємося з відчуттям абулії та апатичних станів у наших учнів (студентів). Загалом – із небажанням торувати нові «вершини знань». Це – не лінь. Хоча, подекуди, й таке буває. Це, певним чином, – приниження власних здібностей, зникнення віри в себе, свої людські таланти зокрема та сили загалом. Принагідно зазначимо про практики Р. Ділтса – відомого спеціаліста з нейролінгвістичного програмування. Його мати хворіла на рак грудей IV стадії. Після того, як її привезли з лікарні додому, її син визначив три типи «вірусу свідомості», а саме: 1) безнадія; 2) безпорадність; 3) нікчемність. Парадоксом є те, що вона померла через багато років (!), але від іншої хвороби. Сутнісний висновок полягає

в тому, що ми самі ставимо для себе певні «стіни», які можна подолати завдяки змінам у світогляді, якщо перебудувати конструкції-твердження у своїй мові. Так, це аспекти нейролінгвістичних підходів. А чи не є певні елементи практик Р. Ділтса вагомими в контексті процесу навчання? Акумулюючи свої напрацювання, вважаємо, що є. Для того, щоб сфокусувати увагу учня / студента / представника педагогічної когорти варто акцентувати увагу на перевагах і потенціалі всіх учасників освітнього процесу, а не на «хибах». Як відомо: «*Cuiusvis hominis est errāre, nullius, nisi insipientis in errore perseverāre*» («Кожній людині властиво помилятися, але нікому, хіба що дурневі, наполягати на помилці») (Цицерон)).

Ми переконані в тому, що творчі варіативні завдання – вихід із ситуації. Особистість не має бути обмеженою у виборі засобів і способів на шляху до виконання певних завдань. «Яскравим» прикладом цього «штибу» є підготовка до семінарських занять або практикумів. Звичайною є «калька» за траєкторією: «Тема – чіткий план – список використаних джерел і літератури». Такий формат уже давно не сприятиме активізації діяльності. Кожний пункт плану теми доцільно доповнювати різними інтерпретаціями у формулюваннях пунктів плану та поєднувати з переліком цікавих, простих і зручних у використанні програм, сервісів, електронних бібліотек, покликань на доробки вчених, журналістів, відомих блогерів, «podcasts», «reels» тощо. Варто також не забувати про «керовану демократію» (усі матеріали варто перевірити з наукової точки зору, зважаючи на стрижневі складники в роботі з різними видами джерел (особливо – з аудіовізуальними)).

Серед зручних онлайн-сервісів, які допоможуть організувати процес навчання у змішаному форматі, – «Classroomscreen». Інтерфейс – доволі багатий на інструменти: таймер, годинник, секундомір, календар, магічні кубики, можливість набору тексту та створення зображень, рефлексія, рівень шуму та світлофор, QR-код, випадкове ім'я тощо [6].

Варто зазначити, що впровадження історико-літературних лейтмотивів (поєднання історії та літератури через компаративні практики) в умовах війни – один із найцікавіших і найпродуктивніших підходів, який якнайкраще розвиває критичне та аналітичне мислення. Головне: не загубити «людське обличчя» як історії, так і літератури, а саме: апелювати не тільки до подій, сюжетних перипетій, але й до почуттів головних героїв (завдяки різним історичним напрямам досліджень, баченню сюжетних «ліній» літературних творів і розумінню психологічних домінант).

У якості можливого варіанту – створення онлайн-дошки з *головними героями роману-бестселеру К. Мак-Каллоу (Ральф і Метті) «Ті, що співають у терні»* [2]. А саме: розмістити події з *особистого тернистого шляху* головних героїв в умовах Першої та Другої світових війн – ліворуч, а детальну інформацію з історії цих трагічних подій (суто з наукової точки зору, зважаючи на джерельну базу) – праворуч.

Події в романі-бестселері охоплюють майже 70 років (1915–1969 рр.) і віддзеркалюють основні віхи в розвитку Австралії. Семантично, але й зараз, в умовах війни, люди не полишають свої відчуття та робочі активності: закохуються, працюють, сумують, подекуди – радіють...

К. Мак-Каллоу репрезентує, як саме історичні реалії відбиваються на житті пересічних людей, задіяних у різних сферах. Роман-бестселер «Ті, що співають

у терні» [2] – про самовіддане, безкомпромісне, щире та світле кохання. Це – насамперед!

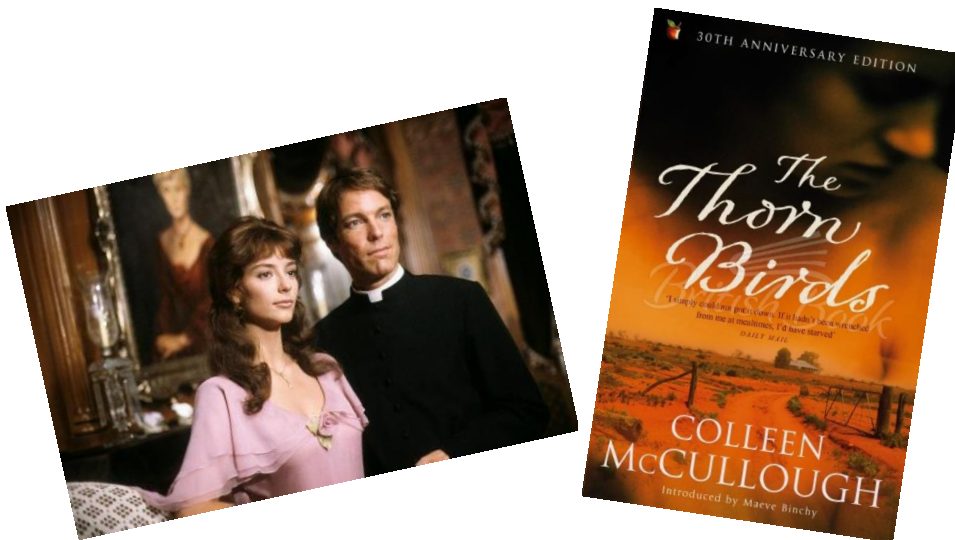
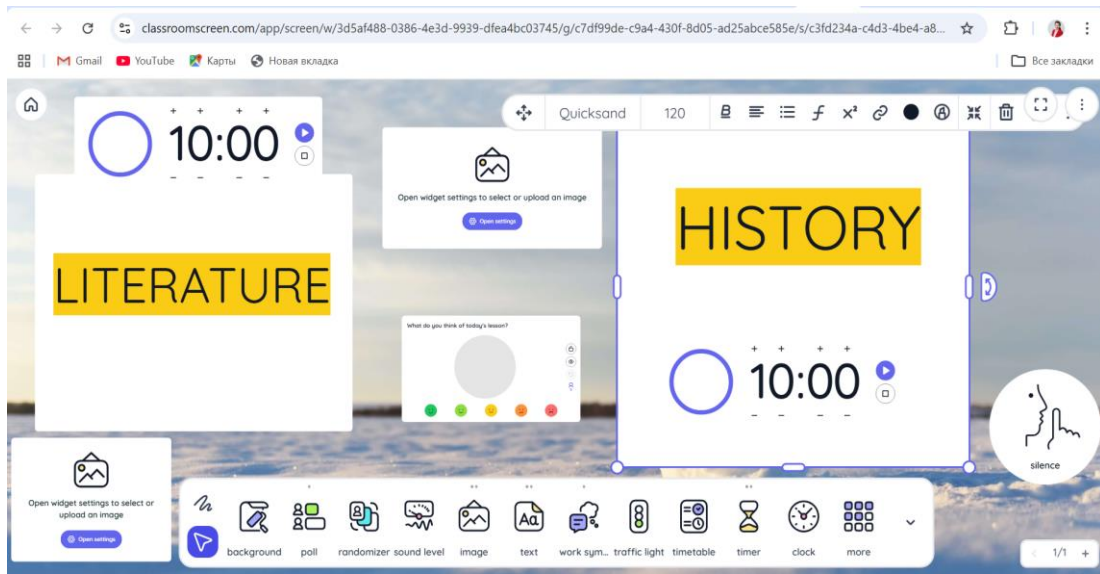

Рис. 1–3. Репрезентація історико-літературних аудіовізуальних лейтмотивів на основі роману-бестселеру К. Мак-Каллоу «Ті, що співають у терні»

Варто використовувати не тільки текстовий формат інформації, але й аудіо-візуальні матеріали (із подальшим розміщенням QR-кодів, активних покликань тощо).

Отже, історико-літературний лейтмотив передбачає «синергію» між історичними та літературознавчими дискурсами завдяки низці авторських підходів у поєднанні з елементами творчості. Орієнтовні кроки – зазначено нижче:

- формування варіативних завдань для аудиторії слухачів під час підготовки до семінарських і практичних занять (без використання шаблонних «кальок» щодо їх проведення);
- чітке виокремлення історичних і літературознавчих тез у межах аналізу певних явищ, подій або процесів (на основі перепрочитання історичних досліджень та відомих літературних творів);

– розміщення вищезгаданих результатів перепрочитання на онлайн-дошках (із подальшою систематизацією інформації в різному репрезентаційному форматі: ключові тези, ремарки-враження, фото, відео, QR-коди, музичні фрагменти, «podcasts», «reels», фрагменти художніх і документальних фільмів / серіалів тощо);

– створення авторських методів навчання з використанням сучасних гаджетів (але без «загравання» з ними на 100 %).

Однак, попри все зазначене вище, найголовнішим є не втратити «людське обличчя» (як окремо (в історії та літературі), так і в межах їх поєднання). Це можливо втілити в життя під час репрезентації навчального матеріалу саме завдяки креативності та нестандартності персони викладача. Фокусування уваги на життєвому досвіді освітянина¹ та тих, кого він навчає (із акцентом на людських почуттях, нормах моралі, цінностях, бінарних питаннях, відносності тощо) – також є не менш вагомим. Не стільки зміст теми є запорукою засвоєння нових знань, скільки індивідуально-психологічні вміння викладача, який зможе з першого подиху зацікавити свою аудиторію слухачів, – запорука відмови від шаблонних «кальок».

Джерела та література

1. Dilts R. B. *Sleight of Mouth: The Magic of Conversational Belief Change*. Capitola, CA: Meta Publications, 1999. 223 p.

2. McCullough C. *The Thorn Birds: a novel*. New York: Harper & Row, 1977. 816 p.

3. Mäkikalli A. Literary theory and literature education in Finnish upper secondary school: a historical survey. *Slovo a smysl – Word & Sense*. 2023. Vol. 20, № 2. P. 79–94. DOI: 10.14712/23366680.2023.2.4.

4. Василюк О. С. Методичні аспекти проведення бінарних уроків із української літератури та історії України (на прикладі вивчення учнями 9 класів творчості Т. Г. Шевченка). *Український педагогічний журнал*. 2016. № 3. С. 115–120.

5. Гордієнко О. Проблема вивчення українського мистецтва слова у взаємозв'язках із зарубіжною літературою в історичному аспекті. *Актуальні питання гуманітарних наук. Педагогіка*. 2022. Вип. 51. С. 468–473. DOI: 10.24919/2308-4863/51-72.

6. Онлайн-інструменти. Classroomscreen. Освітня платформа «ВЧИМО». URL: https://vchymo.com/app/application/Classroomscreen#google_vignette.

¹ *Примітка:* із цієї порадою семантично пов'язаний авторський вірш, презентований у розвідці.